

Biologisch en insectenvriendelijk

Kwekerij Bijenkans

Een kwekerij van slechts negenhonderd vierkante meter, zonder moderne kassen of duizenden opgepotte planten op containervelden en een luxe kantoor, kan dat nog wel in deze tijd? Guido van Rijkom, de bevolgen eigenaar van Kwekerij Bijenkans vindt van wel.

TEKST EN FOTOGRAFIE WIERT NIEUMAN

Guido wordt er niet rijk van, maar doet wel waar hij als jongen van veertien al mee bezig was: met planten. Zijn vriendjes kochten platen en hij kocht planten. Slechts één letter meer, maar een wereld van verschil.

De fascinatie voor planten begon toen hij in zijn jeugd de buurvrouw in de tuin mocht helpen. Dat was een wilde tuin met onder andere damastbloem en havikskruid. Die damastbloem heeft nog altijd een apart plekje in zijn hart: 'Wat een heilige koe is voor een Indiër is een damastbloem voor mij.' Ook rozen, vooral de rambler, hadden zijn interesse en daar kon hij, na een verhuizing naar het oosten van het land, ook naar hartenlust mee experimenteren. Toch leek de toekomst niet in de planten te liggen. Hij studeerde sociale geografie en organiseerde congressen. Als tegenwicht voor de hectiek van deze baan ging hij na een jaar of zeven daarnaast vrijwilligerswerk doen op een tuinderij. Na op een aantal biologische bedrijven als vrijwilliger gewerkt te hebben besloot hij om voor zichzelf te beginnen. Toevallig hoorde hij dat op de biologische, SKAL-gecertificeerde tuinderij 'n Groene Kans een perceel beschikbaar kwam en sinds 2016 is kwekerij Bijenkans een feit. Gewasbeschermingsmiddelen zijn taboe en al zeven jaar is niet meer bemest maar wel wordt ieder jaar veel compost aan de grond toegevoegd. Het resultaat: sterke planten die altijd gezond zijn en waar luizen en schimmels geen interesse in hebben.

VOLLE GROND

Het eerste wat opvalt als je op deze kwekerij komt is dat er in de zomer geen planten in potten staan. Alles staat in de volle grond. In het voorjaar wordt een groot deel van de planten gerooid en met kluit verkocht, dus zonder lange tijd in een pot te hebben gestaan en ook zonder de bescherming van die pot. Je waant je weer even in de vijftiger jaren, toen alles op die manier van kweker naar klant ging. De periode in het jaar dat je planten zo kunt verhandelen is kort. Maart, april en begin mei lenen zich daar het beste voor. Ook in de nazomer en herfst is het mogelijk maar omdat de planten dan vaak in volle bloei staan of veel blad hebben, worden er bij Bijenkans in de periode toch weinig planten zonder pot verkocht. Veel klanten hebben er moeite mee als de planten in de bloei worden afgeknijpt, want zo'n kale plant in de tuin zetten dat zijn ze niet gewend: het moet wel gelijk wat tonen! Er is ook een andere reden. Guido weet dat de nazorg in die periode vrij veel tijd vraagt. Het kan in augustus-september nog warm en droog zijn en dan moet je de planten voldoende water geven. Die nazorg wordt vaak vergeten en hij is er daarom ook huiverig voor om dan planten te rooien. Het wortelstelsel wordt beschadigd en dat vraagt meer aandacht na het planten dan wanneer je een plant uit een pot in de tuin zet.

Het is niet alleen vollegrondsteelt want in het voorjaar staan op het pad langs de plantenbedden ook rijen kisten met

Erysimum 'Bowles Mauve'

Silene dioica

Hyssopus officinalis

Geranium phaeum

Symphytum azureum

Silene dioica

Leonurus cardiaca

Lamium orvala

Salvia uliginosa

Hesperis matronalis

planten in potten. Lang niet alles leent zich ervoor om op te rooien en zonder pot te verkopen. Met hysop kun je dat heel gemakkelijk doen maar *Phuopsis* op die manier verhandelen is niet mogelijk. De teelt in potten verlengt ook de verkoopperiode en tot begin juni wordt er nog regelmatig verkocht.

ONVERWACHTE VERKOOPPLANTEN

Een enkele keer is er vraag naar fluitenkruid, de plant die in het voorjaar wegbermen wit kleurt met kantbloemen. Akkerhoningklaver met zijn fraaie gele aren is een andere soort die wel eens wordt verkocht. Deze soort kan zich behoorlijk uitzaaien maar door zijn mooie kleur en ranke groei en vooral het bezoek van insecten is het een gewilde plant. In de kleigebieden langs de rivieren is pastinaak een heel algemene plant maar op het zand van de Utrechtse Heuvelrug is hij nagenoeg onbekend en daarom is er nogal eens vraag naar deze oude voedselplant met zijn mooie gele bloemschermen. *Leonurus cardiaca*, hartgespan, en de eenjarige *Leonurus sibiricus*, allebei goede hommelpplanten, zijn wat onbekendere soorten die Guido redelijk vaak verkoopt. De gewone wilde margriet wordt ook regelmatig verkocht. Je ziet hem in mei overal in de berm staan en dan wil men dat graag ook in de tuin aanplanten. Als Guido met mariadistel bezig is dan heeft hij daar handschoenen bij aan en dan nog kunnen de scherpe punten soms voor pijnlijke prikken zorgen. Maar wat is die tweejarige mooi met zijn bizar gevlekte blad en grote distelbloemen! *Scrophularia nodosa*, knopig helmkruid bloeit onopvallend maar is een uitstekende hommelpplant. In de voorzomer bloeit het blauwe slangenkruid massaal, deze soort wordt in het voorjaar veel verkocht. Later in het seizoen kun je niet om de fraaie kaardenbollen heen. 'Kaardenbollen kun je het tweede jaar rooien en verkopen. Ze slaan direct weer aan en dat de penwortel beschadigd is, geeft niets.'

Van de meer exotische planten moeten *Cimicifuga*, tegenwoordig *Actaea*, *Thalictrum*, en *Dracocephalum* worden genoemd.

KIJK OP PLANTEN EN TUINEN

Guido is blij dat de diversiteit in tuinen ook in kwekerijen zichtbaar is. Er is gelukkig ruimte voor veel verschillende kwekers, ieder met een eigen sfeer, karakter, manier van werken. Op die manier doe je als tuinliefhebber op iedere kwekerij weer nieuwe inspiratie op. Guido: 'Ik heb veel wilde soorten die niet iedereen heeft.' Nog steeds eisen veel tuineigenaars dat de tuin in de winter netjes moet zijn. Dat betekent dat de planten in de border afgeknippt moeten worden en dat het gevallen blad wordt opgeruimd. Guido zucht eens en vraagt zich af wat we hier tegen kunnen doen. Ook de verstening van tuinen gaat nog steeds door. Het kan anders, het moet anders, maar als de klant het vraagt doet de hovenier het. Gelukkig komen er ook steeds meer ecologisch hoveniers, verenigd onder vkgroep Wilde Weelde (waar de kwekerij ook bij is aangesloten). Zij werken in harmonie met de natuur, in plaats van ertegenin. 'Ik raad altijd ecologisch hoveniers aan als mensen ondersteuning zoeken, zij begrijpen het beste hoe je een tuin maakt en onderhoudt die mooi is en tegelijk aantrekkelijk voor alles wat zoemt en rondfladdert'

Hij signaleert ook dat er op tuingebied veel aparte wereldjes zijn waarbij de waardering voor een andere vorm van tuinieren niet altijd aanwezig is. Men vindt het te wild of te netjes, te strak of te uitbundig en vaak ontbreekt de nuance. Hij merkt het ook met de bezoekers. In de coronatijd kwamen er veel nieuwe klanten. Er waren mensen bij die de kwekerij een bron van inspiratie vonden maar er waren ook bezoekers die direct rechtsomkeert maakten. Wat meer begrip voor de manier van tuinieren van een ander zou hij wel op prijs stellen. Iedereen tuiniert op zijn eigen manier en heeft daar plezier van. Ontneem niet door een dogmatische opstelling van wat niet mag en wat niet hoort de mensen de lol van het tuinieren.

Planten moeten insectenvriendelijk zijn: geen bemesting en geen bestrijdingsmiddelen. 'Ik noteer alles met betrekking tot bestuivers van planten. Ik heb een excelbestand die ik De moeder aller lijsten noem, waar voortdurend aan toegevoegd wordt. Soms lees ik iets op internet en soms koop ik een boek waar veel over bestuiving, bijen, hommels en zweefvliegen wordt geschreven. En ik noteer natuurlijk mijn eigen waarnemingen. Er zijn geslachten zoals *Hosta* of *Epimedium* die bestuivers weinig te bieden hebben en daarom zul je die tevergeefs bij mij zoeken. Ik kweek vooral Europese planten maar ook andere goede bijenplanten staan op de kwekerij. Het *Plantenvademecum* van Arie Koster is een boek waar ik veel informatie uit haal. Wat betreft visie over omgaan met wilde planten en natuur heb ik veel aan het boek *Buiten is het groen* van Henk Gerritsen: een grote inspirator voor mij.' Een stukgelezen Dikke Zadenlijst, de eerste catalogus van De Cruydt-Hoeck, is nog steeds een belangrijke bron van informatie, net als de catalogus van kwekerij De Hessenhof.

SPONTANE EN VERRASSENDE COMBINATIES

Uitgebloeide kaardenbollen knipt Guido af en zet ze bij elkaar in de grond. In dat stadium zijn ze ook nog mooi, ze leveren voer voor vogels en kunnen zich goed uitzaaien. Bijna alle soorten staan hier nog in hun wilde vorm en cultivars zijn relatief beperkt aanwezig. Al die wilde soorten combineren over het algemeen uitstekend met elkaar. Komt er een bedje op de kwekerij vrij dan wordt daar weer een andere soort ingezet en dat leidt vaak tot verrassende combinaties: *Berteroa incana* in combinatie met *Echium plantagineum*, *Nepeta* 'Veluws Blauwtje' met *Ruta graveolens* of *Scabiosa atropurpurea* met *Cynoglossum amabile*. Kwekerij Bijenkans wordt door veel bezoekers ook op een andere manier gewaardeerd. Sommigen zeggen dat het wat op Great Dixter lijkt en anderen zien het niet als kwekerij maar als verrassend mooie tuin. Doordat planten zich vrij kunnen uitzaaien en op onverwachte plekken tot bloei komen, ziet het er meer uit als een siertuin met wilde planten-aspecten dan als een kwekerij en het idee kan dan ook ontstaan dat je bij je huis ook zo'n tuin wilt hebben. 🌱

Informatie

bijenkans.nl